

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายและเชิงอธิบาย (descriptive and explanatory research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับเครือข่ายทางสังคม การสนับสนุนทางสังคม สุขภาพจิต และความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายทางสังคม การสนับสนุนทางสังคม และสุขภาพจิตของพยาบาล โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก

ลักษณะของประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นพยาบาลวิชาชีพทุกคนของโรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ที่ปฏิบัติงานในระหว่างเดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2532 จำนวน 226 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของประชากรเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้ และระยะเวลาการทำงาน
2. แบบวัดเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคม (PRQ 85 หรือ the personal resource questionnaire 1985) ซึ่งสร้างขึ้นโดยแบรนด์และไวเนอร์ท (Brandt & Weinert) ประกอบด้วยแบบวัด 2 ชนิด คือ
 - 2.1 แบบวัดเครือข่ายทางสังคม เป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยข้อคำถามที่ถามถึง จำนวนกลุ่มบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่พบในการดำเนินชีวิต 10 สถานการณ์ ได้แก่ ความช่วยเหลืออย่างรีบด่วน ความช่วยเหลือในการดูแลสุขภาพในครอบครัวที่เจ็บ

ป่วยหรือ พิกาว ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาสัมพันธ์ภายในกับคู่สมรส คู่รัก หรือบุคคลที่สนิทสนม ๆ ความช่วยเหลือหรือคำแนะนำในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลในครอบครัวหรือเพื่อนฝูง ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาเศรษฐกิจ ความช่วยเหลือเมื่อมีความรู้สึกโดดเดี่ยว ความช่วยเหลือเมื่อตนเองเจ็บป่วยจนไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามปกติ ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาชีวิตจนเกิดความคับข้องใจ ปัญหาเกี่ยวกับงานบ้านหรืออาชีพ และความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาส่วนตัวในชีวิตประจำวัน กำหนดกลุ่มบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือ 11 กลุ่ม ๆ ละ 1 คะแนน กลุ่มตนเอง 2 กลุ่ม ไม่ให้คะแนน และถามเกี่ยวกับการมีความต้องการความช่วยเหลือภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา ถ้าไม่มี ให้ 2 คะแนน ถ้ามีให้ 1 คะแนน โดยกำหนดความพึงพอใจที่ได้รับความช่วยเหลือเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ

- 1 คะแนน หมายถึง ไม่พอใจมาก
- 2 คะแนน หมายถึง ไม่พอใจปานกลาง
- 3 คะแนน หมายถึง ไม่พอใจเล็กน้อย
- 4 คะแนน หมายถึง พอใจเล็กน้อย
- 5 คะแนน หมายถึง พอใจปานกลาง
- 6 คะแนน หมายถึง พอใจมาก

เครือข่ายทางสังคมมีค่าคะแนนระหว่าง 30-180 คะแนน แบ่งระดับโดยใช้คะแนนเฉลี่ยเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคะแนนต่ำและกลุ่มคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

- 30-105 คะแนน หมายถึง เครือข่ายทางสังคมต่ำหรือไม่ดี
- 106-180 คะแนน หมายถึง เครือข่ายทางสังคมสูงหรือดี

2.2 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม เป็นแบบวัดถามเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม 5 ด้าน คือ ด้านความใกล้ชิดสนิทสนม ด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ด้านได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนา ด้านความรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง และด้านมีผู้ให้ความช่วยเหลือและแนะนำ ประกอบด้วยข้อคำถาม 25 ข้อ เป็นข้อความทางบวก 20 ข้อ และ ทางลบ 5 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ

ข้อความที่มีความหมายในทางบวก มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

1 คະแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

2 คະแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย

3 คະแนน หมายถึง ค่อนข้างจะไม่เห็นด้วย

4 คະแนน หมายถึง ไม่แน่ใจ

5 คະแนน หมายถึง ค่อนข้างจะเห็นด้วย

6 คະแนน หมายถึง เห็นด้วย

7 คະแนน หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ข้อความที่มีความหมายในทางลบ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

1 คະแนน หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

2 คະแนน หมายถึง เห็นด้วย

3 คະแนน หมายถึง ค่อนข้างจะเห็นด้วย

4 คະแนน หมายถึง ไม่แน่ใจ

5 คະแนน หมายถึง ค่อนข้างจะไม่เห็นด้วย

6 คະแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วย

7 คະแนน หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุด

การนับคะแนนทางสังคมมีค่าคะแนนระหว่าง 25 - 175 คะแนน แบ่งระดับโดยให้

คะแนนเฉลี่ยเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคะแนนต่ำและกลุ่มคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

25 - 100 คะแนน หมายถึง การสนับสนุนทางสังคมต่ำหรือไม่ดี

101 - 175 คะแนน หมายถึง การสนับสนุนทางสังคมสูงหรือดี

3. แบบวัดสุขภาพจิตของคนไทย สร้างโดยสุวินัย เกี้ยวกิ่งแก้ว และคณะ เป็นแบบ

วัดคุณลักษณะคนไทยที่มีสุขภาพจิตดี 10 คุณลักษณะ คือ มีสุขภาพโดยทั่วไปแข็งแรง ไม่มีอาการ
และอาการแสดงของภาวะเครียด วิตกกังวลและเศร้าเรื้อรัง มีความรักและความพึงพอใจใน
คนอื่น มีความรักและความพึงพอใจในตนเอง มองโลกในแง่ดีและแง่ซัน มีกิจกรรมประจำวัน
และการสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรมประจำใจ สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน
ของตนเองได้อย่างเพียงพอ สามารถควบคุมอารมณ์และสามารถเผชิญปัญหาชีวิตด้วยวิธีการที่ไม่

เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น เปลี่ยนแปลงตนเองอยู่เสมอ ไม่ยึดมั่นความคิดใดความคิด
หนึ่งจนเกินไป และประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาส่วนใหญ่มีความสุขและน่าพึงพอใจ เป็นแบบวัดที่
ประกอบด้วยข้อคำถาม 110 ข้อ เป็นข้อความทางบวก 100 ข้อ และทางลบ 10 ข้อ มี
ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ข้อความที่มีความหมายทางบวก มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง ไม่มีเลยหรือเป็นความจริงน้อยที่สุด เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
กับท่านน้อยที่สุด หรือไม่เกิดเลย
- 2 คะแนน หมายถึง เป็นความจริงน้อยมาก เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับท่านน้อยมาก
- 3 คะแนน หมายถึง เป็นความจริงไม่ถึงครึ่ง เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับท่าน
ไม่บ่อยนัก
- 4 คะแนน หมายถึง เป็นความจริงบ้าง เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับท่านบ่อย
- 5 คะแนน หมายถึง มีเสมอหรือเป็นความจริงมากที่สุด เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
กับท่านเป็นประจำ

ข้อความที่มีความหมายทางลบ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง มีเสมอหรือเป็นความจริงมากที่สุด เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
กับท่านเป็นประจำ
- 2 คะแนน หมายถึง เป็นความจริงบ้าง เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับท่านบ่อย
- 3 คะแนน หมายถึง เป็นความจริงไม่ถึงครึ่ง เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับท่าน
ไม่บ่อยนัก
- 4 คะแนน หมายถึง เป็นความจริงน้อยมาก เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับท่าน
น้อยมาก
- 5 คะแนน หมายถึง ไม่มีเลย หรือเป็นความจริงน้อยที่สุด เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
กับท่านน้อยที่สุดหรือไม่เกิดเลย

สุขภาพจิตมีค่าคะแนน ระหว่าง 110 - 550 คะแนน แบ่งระดับโดยใช้คะแนนเฉลี่ย

เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคะแนนต่ำและกลุ่มคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

110 - 330 คะแนน หมายถึง คะแนนสุขภาพจิตต่ำหรือสุขภาพจิตไม่ดี

331 - 550 คะแนน หมายถึง คะแนนสุขภาพจิตสูง หรือสุขภาพจิตดี

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

1. แบบวัดเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคม (PRQ 85) แบบต้นและไวเนิร์ตได้หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสังคมศาสตร์ตรวจสอบ ผู้วิจัยขออนุญาตใช้แบบวัดนี้กับเจ้าของเครื่องมือและแปลเป็นภาษาไทย ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ ปรับปรุงและแก้ไขภาษามาตรับก่อนแปลที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิ

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

1. แบบวัดเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคม (PRQ 85) แบบต้นและไวเนิร์ตได้หาความเชื่อมั่นแล้วด้วยวิธี test - retest โดยใช้กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 30-37 ปี จำนวน 100 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น .93 ผู้วิจัยได้นำแบบวัดเครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมที่ได้แปลเป็นภาษาไทยและปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเครือข่ายทางสังคม .84 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม .87

2. แบบวัดสุขภาพจิต เป็นแบบวัดที่ผู้สร้างได้วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น .92 ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น .85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินงานเป็นขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขออนุญาตและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากพยาบาลวิชาชีพทุกคนสำหรับการศึกษาคั้งนี้

2. ภายหลังได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการแล้วผู้วิจัยพบหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และนำตัวเอง ขันแจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการทำวิจัยคั้งนี้

3. ภายหลังได้รับความร่วมมือจากหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลแล้ว (ผู้วิจัยพบหัวหน้าของผู้ป่วยทุกคน ขอความร่วมมือในการทำวิจัย มอบแบบสอบถามและแบบวัดให้หัวหน้ารอผู้ช่วยโดยผู้วิจัยขันแจงวัตถุประสงค์และอธิบายวิธีการทำแบบสอบถามและแบบวัดจ้กหัวหน้ารอผู้ป่วยทุกคน ความเข้าใจในวิธีตอนแบบสอบถาม

4. ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้หัวหน้ารอผู้ป่วยแต่ละคนมอบแบบสอบถาม และแบบวัดไปให้พยาบาลวิชาชีพทุกคนที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในแต่ละหอผู้ป่วยรวมจำนวนทั้งสิ้น 226 คน โดยใช้เวลาในการตอนแบบสอบถามและแบบวัด 3 สัปดาห์

5. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามและแบบวัดคืนจากหัวหน้ารอผู้ป่วย ใช้เวลารวบรวมข้อมูล 1 เดือน

6. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยอาศัยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (statistical package for the social sciences) ที่สำนักบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โดยทำการวิเคราะห์ตามลำดับประเภทดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล นำมาแยกประเภทและวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ
2. ข้อมูลเครือข่ายทางสังคม การสนับสนุนทางสังคม และสุขภาพจิต วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ตามสูตรและวิธีการทางสถิติแสดงในภาคผนวก ข.
3. ทหาความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายทางสังคมกับการสนับสนุนทางสังคม เครือข่ายทางสังคมกับสุขภาพจิต และการสนับสนุนทางสังคมกับสุขภาพจิต โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) ตามสูตรและวิธีการทางสถิติแสดงในภาคผนวก ข.